

TER BESLUITVORMING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2025-0000361849

Datum
10 juni 2025

Opgesteld door

Samengewerkt met
COM, D&B

Bijlage(n)
2

Aan
Van

MBZK
CZW/CZ

nota

Jaarrapport EU-Grondrechtenagentschap

Aanleiding

Op dinsdag 10 juni 2025 is het jaarrapport (ofwel Fundamental Rights Report) van het EU-Grondrechtenagentschap (hierna FRA) verschenen. Daarin zet het de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van fundamentele rechten in 2024 in de EU op een rij. Het FRA identificeert daarbij zowel positieve ontwikkelingen als aandachtspunten. Het rapport bevat ook verschillende referenties aan Nederland.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd 1) kennis te nemen van het jaarrapport en 2) in te stemmen met de inhoud en verzending van bijgevoegde brief waarmee de Tweede Kamer actief wordt geïnformeerd over het verschijnen van het jaarrapport.

Kern

- Het FRA is in 2007 opgericht en heeft tot doel de instellingen van de EU alsook de lidstaten in het kader van de uitvoering van Unierecht te voorzien van bijstand en expertise op het terrein van fundamentele rechten. In dat kader voert het FRA grootschalige multidisciplinaire onderzoeksprojecten uit en adviseert het de EU-instellingen en lidstaten over wetgeving en beleid.
- Het FRA publiceert jaarlijks een rapport waarin het de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van fundamentele rechten in de EU op een rij zet. Dat rapport bestaat uit een inleidend hoofdstuk en een aantal thematische hoofdstukken. Dit jaar richten de thematische hoofdstukken zich op respect voor fundamentele rechten in het verkiezingsproces, de bescherming van vrouwen die slachtoffer zijn van geweld en het EU-Grondrechtenhandvest op nationaal niveau. Een samenvatting van het rapport treft u onder toelichting.
- In het rapport formuleert het FRA per thema een aantal "opinions". Dat zijn algemeen geformuleerde aanbevelingen, gericht aan de EU en/of alle EU-lidstaten. Er zijn geen aanbevelingen gericht aan individuele lidstaten. De aanbevelingen kunnen worden betrokken bij lopende beleidsinitiatieven op de verschillende terreinen. Bijlage 3 betreft een Nederlandstalig overzicht van deze aanbevelingen (geen officiële vertaling).
- Er wordt in het rapport meerdere malen naar Nederland verwezen, evenals naar andere EU-lidstaten. Alle verwijzingen naar Nederland zijn in een eerder stadium gecontroleerd op feitelijke onjuistheden door de Nederlandse National Liaison Officer (hierna NLO) – een medewerker van

BZK/CZW – in samenwerking met de betrokken dossierhouders bij de verschillende departementen. Onder toelichting vindt u een overzicht van de verwijzingen naar Nederland per hoofdstuk.

- In de kamerbrief wordt algemene informatie verstrekt over het jaarrapport. De brief bevat géén inhoudelijke reactie op het rapport of de specifieke verwijzingen naar Nederland. Het doel van de brief is uitsluitend om de Tweede Kamer actief te informeren over het verschijnen van het jaarrapport, dat reeds openbaar is (door FRA gepubliceerd).

Onze referentie

2025-0000361849

Datum

10 juni 2025

Toelichting

Samenvatting Fundamental Rights Report 2025

- In zijn jaarrapport getiteld "Electoral manipulation, violence against women, online hate: Testing times for fundamental rights in 2025" zet het FRA de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van fundamentele rechten in 2024 in de EU op een rij.
- Deze ontwikkelingen zien onder meer op:
 - Bedreigingen voor de democratie: desinformatie en misinformatie, het toenemende gebruik van kunstmatige intelligentie en schadelijke retoriek bedreigen vrije en eerlijke verkiezingen in de hele EU.
 - Wijdverbreid geweld tegen vrouwen: één op de drie vrouwen in de EU heeft te maken met gendergerelateerd geweld.
 - Wijdverbreide discriminatie, racisme en toenemende haat online: moslims, joden, mensen met een zwarte huidskleur en LGBTIQ-personen worden geconfronteerd met steeds meer discriminatie, haat en racisme. Intimidatie, haatzaaiende uitlatingen en fysiek geweld zijn een groeiend probleem.
 - Slechte behandeling van migranten: ondanks nieuwe EU-regelgeving blijven er meldingen van rechtenschendingen aan de grenzen van de EU binnenkomen en zijn er in 2024 meer dan 3500 mensen overleden of vermist geraakt op zee.
 - Nieuwe regelgeving met betrekking tot digitalisering: de inspanningen van de EU om online platforms en kunstmatige intelligentie te reguleren vormen een belangrijke stap voor de bescherming van fundamentele rechten. De Digital Services Act en de AI-verordening zijn instrumenten waarmee illegale en schadelijke online content, desinformatie en de impact van discriminerende algoritmen kunnen worden beperkt. Borging van fundamentele rechten in dit kader vraagt echter om sterke en consistente handhaving van deze instrumenten.
- Om genoemde uitdagingen het hoofd te bieden, roept het FRA de EU en haar lidstaten op tot actie. Het FRA doet daartoe verschillende algemene aanbevelingen (ofwel "opinions") aan alle EU-lidstaten.

Overzicht verwijzingen naar Nederland

Hoofdstuk 2 Respect voor fundamentele rechten in het verkiezingsproces

- p. 34 – Nationale autoriteiten, waaronder de Nederlandse Kiesraad, hebben bevestigd dat desinformatie de Europese verkiezingen niet wezenlijk heeft beïnvloed, ondanks het hoge dreigingsniveau.
- p. 39 – Online haat, geweld en doodsb bedreigingen in verkiezingsprocessen zijn in verschillende lidstaten, waaronder Nederland, toegenomen.

- p. 43 – In 25% van de Nederlandse gemeenten voldeed één of meer stembureaus niet aan de toegankelijkheidsstandaarden.

Onze referentie
2025-0000361849

Hoofdstuk 3 Bescherming van vrouwelijke slachtoffers van geweld

Datum
10 juni 2025

- p. 70 – In 2024 is de nieuwe Wet seksuele misdrijven in Nederland in werking getreden. Op grond van die wet hoeft niet meer te worden bewezen dat er sprake was van dwang om verkrachting of aanranding aan te tonen. Iemand is strafbaar als diegene seksueel contact doorzet, terwijl er duidelijke signalen zijn dat de ander geen seks wil.
- p. 71 – Eerste veroordeling voor seksuele intimidatie op basis van de nieuwe Wet seksuele misdrijven in Nederland.
- p. 73 – In Nederland is de bescherming van de identiteit en privacy van slachtoffers versterkt.
- p. 74 – De nieuwe Nederlandse Wet seksuele misdrijven stelt seksuele intimidatie in het openbaar, zowel offline als online, strafbaar.

Hoofdstuk 4 EU-Grondrechtenhandvest op nationaal niveau

- p. 87 – Lidstaten hebben uiteenlopende maatregelen genomen om te voldoen aan de verplichting tot het instellen van een klachtenmechanisme conform de EU-Verordening Gemeenschappelijke Bepalingen. Nederland heeft hiervoor een e-mailadres beschikbaar gesteld.
- p. 92 – De Raad van State heeft het EU-Grondrechtenhandvest gebruikt om het vreemdelingenrecht te interpreteren.
- p. 97 – Nederlands Charter Focal Point heeft een seminar georganiseerd over de relevantie en toepassing van het EU-Grondrechtenhandvest voor Rijksambtenaren.
- p. 98 – In Nederland heeft een training plaatsgevonden voor Rijksambtenaren over het EU-Grondrechtenhandvest.
- p. 98 – In 2024 heeft de Nederlandse Juristen Vereniging hun jaarcongres gewijd aan het EU-Handvest. Dit wordt genoemd als een ‘promising practice’.
- p. 99 – In 2024 is de kennis over het EU-Grondrechtenhandvest het sterkst toegenomen in Nederland (4% toename).

Het proces tot dusver

- Conform gebruik heeft het FRA de conceptversie van het jaarrapport eerder dit jaar gedeeld met de verschillende lidstaten, met het verzoek deze te controleren op feitelijke onjuistheden. In februari 2025 is het verzoek tot een feitencheck door BZK uitgezet, waarop diverse departementen input hebben geleverd.
- Op dinsdag 3 juni 2025 heeft het FRA de definitieve versie van het jaarrapport onder embargo met de lidstaten gedeeld. Het rapport is op dinsdag 10 juni 2025 officieel gepubliceerd.
- Na publicatie zijn het rapport en de aanbevelingen gedeeld contactpersonen binnen de betrokken departementen, met het verzoek deze informatie te verspreiden onder relevante collega's binnen hun departement. Ter overweging is daarbij de mogelijkheid om hun bewindspersonen actief te informeren over het rapport meegegeven.

Politieke context

Rapporten van het FRA kunnen aanleiding geven tot media-aandacht of Kamervragen. Zo leidde het FRA-rapport 'Being Muslim in the EU' gepubliceerd in oktober 2024 tot berichtgeving in de media en tot vragen in de Tweede Kamer. Het jaarrapport zou ook aanleiding kunnen zijn voor media-aandacht of

Kamervragen, hoewel het gaat over 2024 en geen nieuwe informatie bevat specifiek in relatie tot Nederland.

Onze referentie
2025-0000361849

Datum
10 juni 2025

Communicatie

Na verzending van voorliggende brief aan de Tweede Kamer, verschijnt op de corporate sociale media kanalen van BZK een bericht over het jaarrapport.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Fundamental Rights Report 2025	Rapport over ontwikkelingen in 2024
2	Nederlandstalig overzicht aanbevelingen (ofwel "opinions") FRA.	Dit document bevat een eigen vertaling. De vertaling betreft dus <u>niet</u> een officiële vertaling verstrekt door het FRA.